

Harmonie of controverse?

Een onderzoek naar christelijke politieke partijen in de Tweede Kamer

Joël Boone

Inleiding

15 maart is het zo ver. Wij, het volk, mogen weer naar de stembus. De verkiezingen zijn internationaal van groot belang en belangrijker dan ooit. Worden deze verkiezingen de zoveelste uiting van het wantrouwen in de politiek door de burgers, net als in Amerika, Groot-Brittannië en wie weet ook Duitsland en Frankrijk? Het Nederlandse volk zal een moeilijke beslissing moeten nemen.

De komende verkiezingen van de Tweede Kamer zijn belangrijker dan ooit. Welke kant gaan we op met het land? Geven we gehoor aan de roep van wantrouwen in de politiek? Wat gaan we doen?

Als de verkiezingen zijn afgelopen, uitslagen bekend, komt het belangrijkste werk. De vorming van een coalitie. Waar er bij de kabinetsperiodes van Rutte slechts 2 partijen in de regering zaten, zal een volgend kabinet misschien wel opgezet worden met een vijfpartijencoalitie. Een christelijke partij kan hierbij zeker een rol gaan spelen. Als gekeken wordt naar deze christelijke partijen zie je dat het conservatieve electoraat vaak een stabiele factor is en niet zo snel naar een andere niet-christelijke partij zal stappen. Maar wat zijn eigenlijk de verschillen tussen de drie zittende christelijke partijen SGP, ChristenUnie en CDA? En hoe verhouden ze zich tot elkaar?

In dit onderzoek zal worden ingegaan op de vraag in hoeverre de christelijke partijen met elkaar overeen komen. Daarbij wordt gekeken naar (a) programmatische standpunten en (b) of een toekomstige fusie mogelijk is.

Inhoud

De standpunten vergeleken	4
Rol van religie	4
Rol van vrouwen (SGP)	6
Moslim in de fractie (CDA)	7
Homohuwelijk (ChristenUnie)	7
Klimaat en milieu	7
Immigratie en integratie.....	10
Buitenland	12
Zorg en ouderen	14
Defensie.....	16
Medische ethiek	17
Concluderende eindvraag	20
Standpunten	20
Achterban: verdeeld of één?.....	20
Samengaan?	21

1. PROGRAMMATISCHE STANDPUNTEN

*Wat zijn de verschillen in programmatische standpunten tussen ChristenUnie,
CDA en SGP?*

Politieke actuele thema's, er zijn er nogal wat en ze veranderen vaak. Dat is lastig bij het vergelijken van de standpunten van de 3 christelijke partijen. Er zijn een aantal thema's gekozen waar vanuit het verkiezingsprogramma 2017-2021 uitleg gegeven zal worden hoe een partij over een thema denkt. Deze thema's zijn gekozen door te kijken welke standpunten voor het electoraat van de christelijke politieke partijen van belang zijn en welke voor de verkiezingen van de Tweede Kamer relevant zijn. Daarbij is gekeken naar de thema's bij het Kieskompas en de Stemwijzer.

De standpunten vergeleken

Om te kijken hoe zich verhouden ten opzichte van elkaar, is het vergelijken van standpunten een vereiste. Want, hoeveel verschillen ze eigenlijk? En, op welke punten dan? Zijn de partijen links of rechts, conservatief of progressief?

Rol van religie

De christelijke partijen hebben in ieder geval een ding gemeen: ze zijn opgericht om een christelijk geluid te laten horen in de politiek. Over deze komen een aantal kwesties naar voren: (a) hoe men denkt over andere religies, (b) de mate van christelijke normen en waarden, (c) thema's waarbij de eigen ethiek schuurt met de ethiek van de diverse multiculturele samenleving zoals zondagsrust, homohuwelijk en de rol van vrouwen in de partij.

	SGP (Staatkundige Gereformeerde Partij)	ChristenUnie	CDA (Christen Democraten Appèl)
a. Andere religies	In januari van dit jaar presenteerde de SGP een manifest over de islam. In dit manifest werd vooral duidelijk dat de islam aangepakt moet worden zodat deze niet te veel groeit. 'Er is genoeg islam in het Midden-Oosten, dat hoeven we in het Westen niet nog eens dunnetjes over te doen.' Enkele concrete maatregelen zijn dat er geen gebedsoproepen meer mogen plaatsvinden vanuit minaretten. Dit	Waar de SGP een manifest presenteerde om de islam aan te pakken, kwam Gert-Jan Segers, lijsttrekker van de ChristenUnie, met een andere boodschap. Segers zei in een column van het ND (Nederlands Dagblad) dat hoewel de islam haaks staat op het christendom een moslim wel de naaste is die je moet liefhebben, verwijzend naar het gebod van de liefde uit de bijbel. Ook vindt hij	'Onze waarden zijn geïnspireerd door het christendom. Waar normen met de tijd veranderen, vormen de christelijke waarden voor het CDA een blijvende houvast.' Zo luidt het begin van het verkiezingsprogramma van het CDA. De partij heeft dan ook een open houding jegens andere religies. Men heeft ook een moslim in de fractie. Volgens de partij liggen de

	<p>illustreert wel duidelijk het beeld dat de SGP heeft ten overstaande van andere godsdiensten. In de grondwet staat namelijk dat er een vrijheid van godsdienst moet zijn, de partij vat dit niet op als zijnde dat alle godsdiensten gelijk zouden moeten zijn, Nederland is immers een land met traditioneel christelijke waarden en dat moet zo blijven.</p>	<p>dat tolerantie geboden is onze samenleving, ongeacht het feit of je iemands opvattingen redelijk vindt. Die vrijheid van tolerantie moet dan ook verdedigd worden. Dit omschrijft hoe de ChristenUnie ook over andere religies denkt. Men zegt dat christenen vrijheid dienen te geven aan andere religies omdat juist die christenen ook willen dat bijvoorbeeld de vervolgte kerk weer de vrijheid krijgt.</p>	<p>christendemocratische waarden dicht bij de waarden van de islam. De vraag of het CDA nog wel een christelijke partij is, beantwoordt Erik Ronnes, lid van de Tweede Kamer namens het CDA met: 'Wij beschouwen onszelf ook meer als een brede volkspartij, als een middenpartij, dan als een christelijke partij.'</p>
<p>b. Christelijke normen en waarden</p>	<p>De partij staat vanuit haar grondbeginselen voor een theocratie, de religieuze wetten en regels worden dan de wetten en regels van de overheid. Inmiddels hebben ze dat idee een beetje losgelaten. Bas van der Vlies, oud-fractievoorzitter van de SGP zei over democratie: 'De democratie is onze werkruimte.' Dit maakt duidelijk hoe de SGP tot enige tijd geleden over de theocratie dacht. Binnen de theocratie vallen allerlei normen en waarden. Al heeft de SGP het niet in het verkiezingsprogramma gezet, ze zijn tegen het homohuwelijk en voor de doodstraf. Ook is de</p>	<p>Als het gaat over christelijke normen en waarden is de ChristenUnie vrij gelijk met de SGP. De zondagsrust is dan ook belangrijk voor de partij. Zo ging de lijsttrekker van de partij, Gert-Jan Segers niet naar het zogenaamde Carré-debat eind februari omdat hij dan niet de zondagsrust handhaaft. De zondagsrust is niet alleen belangrijk uit principiële redenen, maar ook omdat kleine ondernemers bij het vrijstellen van koopzondagen de concurrentiestrijd niet meer aankunnen. Binnen de partij is er</p>	<p>De christelijke normen en waarden houdt het CDA hoog. Dat uit zich in standpunten van de partij op het gebied van koopzondagen, waar ze een fel tegenstander van zijn. Juist ook vanwege de kleine ondernemers die daaronder zouden lijden. Toch vermijdt het CDA vooral de, volgens sommigen, fundamentele christelijke waarden in hun verkiezingsprogramma. Ze vermelden niets over de koopzondagen en over het homohuwelijk, waar vroeger ook veel gedoe binnen de partij over is geweest.</p>

	zondagsrust erg belangrijk om die christelijke normen en waarden te handhaven. Een ander principiële punt, waar de SGP mee worstelt, is het vrouwenstandpunt van de partij. Uit bijbels oogpunt is er geen ruimte voor een vrouw in de organisatiestructuur.	veel discussie over het homohuwelijk.	
--	--	---------------------------------------	--

Als je de partijen vergelijkt zie je dat bij de SGP en de ChristenUnie de christelijke normen en waarden heel belangrijk zijn. Bij het CDA kunnen deze niet-doorslaggevend zijn. Ook valt duidelijk het verschil te zien tussen de omgang met de Bijbel bij deze partijen. Bij de SGP is de Bijbel leidraad voor al hun standpunten. Bij de ChristenUnie is dit ook het geval, maar zijn er enkele zaken die ze iets anders zien. Als het gaat om de doodstraf en het vrouwenstandpunt van de SGP die men terughaalt uit enkele Bijbelteksten, dan vindt de ChristenUnie dat die vooral cultuurgebonden zijn en dat ze theologisch anders geïnterpreteerd moeten worden. Enkele zaken uit de hierboven genoemde tabel worden hieronder verder belicht.

Rol van vrouwen (SGP)

Al bij de oprichting van de partij waren de mannenbroeders van de SGP duidelijk. Het regeerambt is niet aan vrouwen besteed. Maar ook over het vrouwenkiesrecht zijn de SGP'ers helder: 'De vrouw zij in haar eigen consciëntie overtuigd of zij haar stem kan uitbrengen met inachtneming van de haar door God gegeven plaats. (Staatkundige Gereformeerde Partij, 2000)' Van 1984 tot 1993 was het voor vrouwelijke leden mogelijk om lid te worden van de partij. In 1993 werd beslist dat vrouwen geen lid meer konden worden van de SGP. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1994 verloor de SGP een derde zetel, waarschijnlijk door het uitsluiten van de vrouw als lid. Men is toen tot een compromis gekomen dat vrouwen een buitengewoon lidmaatschap konden krijgen. Vrouwen waren lid van de partij, maar mochten niet meebeslissen en meestemmen. Onder druk van de rechterlijke macht en de linkervleugel van de partij kwam in 2006 het partijbestuur tot een besluit. Vrouwen mochten lid worden. Alleen van het passief kiesrecht mocht geen gebruik van worden gemaakt. In 2013 zorgde een uitspraak van de Hoge Raad voor een stemming op een huishoudelijke vergadering van de SGP waar besloten werd dat vrouwen zich verkiesbaar mogen stellen. De aanwezigen verwachtten echter niet dat er gebruik van gemaakt zou worden. Tot in 2013 Lilian Janse zich verkiesbaar stelde als lijsttrekker van de SGP te Vlissingen nadat eerst een zestal mannen hadden geweigerd. De voorzitter van de SGP, Maarten van Leeuwen, reageerde teleurgesteld: "Het hoofdbestuur blijft zich inzetten voor inhoudelijk draagvlak voor het beginselprogramma." Hiermee verwijst dhr. Van Leeuwen naar het beginselprogramma waarin staat dat het regeerambt aan de vrouw niet toekomt. Kees van der Staaij zei in een interview over dit onderwerp: 'Als je mij een paar jaar geleden had gevraagd of er een vrouw in de gemeenteraad zou komen, dan had ik daar niet het goede antwoord gegeven.' Op de vraag of er op korte termijn een vrouw in de Tweede Kamer komt namens de SGP zegt hij: 'De SGP is verdeeld binnen de partij over dit onderwerp. Het blijft

een zoektocht naar de juiste uitleg van die Bijbelteksten. Maar het past nog niet bij de huidige ontwikkeling binnen de partij dat we hierover praten in de fractie. Dat kan soms een lange tijd duren. Kijk maar naar het GPV die in 1948 in gelijke omstandigheden hetzelfde toezei, maar waar het ook veertig jaar duurde voor er een vrouw de GPV vertegenwoordigde. Het zou binnen de SGP qua draagvlak op grote vragen stuiten. Het zou eerder aan de orde zijn als er veel vrouwelijke raadsleden namens de SGP zouden zijn, dus op korte termijn zie ik dit niet gebeuren.'

Moslim in de fractie (CDA)

Bij het CDA zat sinds begin 1992 een moslim in de fractie, met een onderbreking van enkele jaren. Veel mensen vragen zich dan af. Waar staat de 'C' van het CDA dan nog voor? Het CDA zegt dat christendemocratische filosofie en de daarbij behorende normen en waarden heel dicht bij de islam staan. Daardoor is de keuze volgens hun gerechtvaardigd om iemand van een andere religie in de fractie te hebben bij een christelijke partij. Toen in 1992 de eerste moslim voor het CDA de Tweede Kamer in kwam, was er veel gedoe over. Coskun Cörüz, de toenmalig kandidaat-Tweede Kamerlid zei het volgende: 'Het CDA is juist mijn partij omdat ze levensbeschouwelijke vraagstukken expliciet in hun programma hebben staan. De drie monotheïstische godsdiensten jodendom, christendom en islam vinden hun oorsprong uit dezelfde stam. Ieder is zijn eigen weg gegaan. Toch bestaan er voldoende overeenkomsten om politiek onder één dak te kunnen leven.' Momenteel zit Mustafa Amhaouch in de fractie. Hij is meervoudig Nederlands kampioen Taekwondo en was werkzaam bij ASML, een fabrikant van chipmachines. Ook is hij lid van de nieuwbouwcommissie van een moskee in Helden.

Homohuwelijk (ChristenUnie)

Bij de ChristenUnie is er sinds het bestaan van de partij al veel discussie over geweest: het homohuwelijk. André Rouvoet heeft in 2010 gezegd dat homoseksuelen geen vertegenwoordigende of bestuurlijke functie in kunnen nemen binnen de ChristenUnie. Dit zei hij als reactie op de plaatsing van een homoseksueel op de kandidatenlijst van de ChristenUnie. Als deze persoon samenwonend was geweest had hij er niet opgestaan, zo was zijn boodschap. Daar kwam toen heel veel discussie over. Amper 2 jaar later kwam dezelfde vraag bij Arie Slob te liggen. Hij zei: '(...)samenwonende homoseksuelen van harte welkom (zijn) om actief te worden binnen de ChristenUnie.' Ook daar kwam veel kritiek op te staan, aangezien Slob hier meer een voorkeur gaf aan samenwonen dan aan een homohuwelijk. Hoe denkt de ChristenUnie hier nu over? Een woordvoerder van de Tweede Kamerfractie van de ChristenUnie zei: 'Het officiële standpunt van de ChristenUnie is dat het huwelijk een verbintenis is tussen man en vrouw, een duurzame relatie tussen man en vrouw. Een huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht is dat dus niet. Daarom hebben wij ook tegen het wetsvoorstel van het homohuwelijk gestemd toen die in de Tweede Kamer kwam.' Samenwonen van mensen tussen hetzelfde geslacht vindt de ChristenUnie geen probleem. 'Een geregistreerd partnerschap is een goede oplossing als vervanging voor het homohuwelijk.'

Klimaat en milieu

De Bijbel geeft een bijzondere boodschap mee aan de lezers: zorg goed voor de wereld. Is dit ook terug te zien in de verkiezingsprogramma's van de christelijke politieke partijen? In 2015 was er klimaatconferentie over de klimaatverandering in Parijs. Daar zijn op Europees niveau een aantal afspraken gemaakt als het gaat om duurzaamheid, milieu, schone energie en klimaat. De belangrijkste afspraak is dat de opwarming van de aarde beperkt blijft tot 1,5 graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Hoe denken de partijen (a) over schone energie? En (b) hebben de partijen andere

maatregelen om het klimaat te verbeteren? Hoe denken de partijen eigenlijk (c) over de gaswinning in Groningen?

	SGP (Staatkundige Gereformeerde Partij)	ChristenUnie	CDA (Christen Democraten Appèl)
a. Schone energie	<p>De SGP wil als eerste de uitstoot van CO₂ zwaarder belasten. Men vindt het dan ook belangrijk dat de focus ligt op energiebesparing om de klimaatverandering tegen te gaan. Daarom moet er ook meer subsidie gaan naar die energiebesparing dan naar bijvoorbeeld windmolenparken. Huishoudens en bedrijven die zelf groene stroom opwekken krijgen een verlaging van de energiebelasting. Het nu sluiten van nieuwe, efficiënte kolencentrales ziet de SGP als een brug te ver. Daarentegen kan het sluiten van vervuilende centrales bevorderd worden door de door CO₂ zwaarder te belasten. Tevens vindt de partij dat er ook meer geld moet gaan naar het zoeken van nieuwe mogelijkheden bij het opwekken van</p>	<p>'Wij willen zo snel mogelijk af van olie, gas en kolen en ruim baan voor schone energie' zo staat er in het verkiezingsprogramma. Dit wil de ChristenUnie handen en voeten geven door de kolencentrales zo snel mogelijk te sluiten, de uitstoot van CO₂ zwaarder te belasten, meer investeren in duurzame innovatie en meer investeren in het duurzaam en milieubewust opwekken van energie. Daarnaast moet het financieel aantrekkelijker worden om als huishouden zelfvoorzienend te zijn als het gaat om energie. Wat de ChristenUnie eigenlijk wil, is dat er een totale energietransitie plaatsvindt die één generatie duurt. Van fossiele brandstof naar schone energie. Het klimaatakkoord van Parijs moet dan ook</p>	<p>Om de afspraken te halen van het klimaatakkoord van Parijs moeten er een goed nationaal meerjarenplan komen zodat de afspraken ook daadwerkelijk gehaald gaan worden. Dit moet gebeuren door enerzijds energiebesparing en anderzijds investering in duurzame, schone energie, aldus het CDA.</p>

	<p>schone energie zoals geothermie, thoriumcentrales of efficiëntere en goedkopere zonnepanelen.</p>	<p>gehaald worden. Kortom: 'Wij willen klimaatverandering tegengaan en kwetsbare landen weerbaar maken tegen overstromingen en voedseltekorten.'</p>	
<p>b. Andere maatregelen om klimaat te verbeteren</p>	<p>Goed voorbeeld doet goed volgen. Daar dacht de SGP waarschijnlijk aan, want de overheid moet meer groene producten inkopen. Dan geef je immers het goede voorbeeld. Om het milieu niet te zwaar te belasten op Oudjaarsdag moet er een verbod komen op (zwaar) consumentenvuurwerk. Verder moet er een stevige verpakkingsbelasting komen zodat het onnodig gebruik van verpakkingsmateriaal drastisch omlaag gaat. Ook moet met gemeenten afspraken gemaakt worden over het zogenaamde Diftar-systeem wat werkt volgens het principe: de vervuiler betaald. Als het daarbij gaat om restafval vindt de SGP: '(...)wie minder restafval weggooit, hoeft ook minder te betalen.'</p>	<p>Huurwoningen en nieuwbouwwoningen zijn verplicht om vanaf 2018 energieneutraal te zijn. Bij de al gebouwde omgeving is het belang dat deze ook energieneutraal gaan worden. Verder wil de ChristenUnie een Nationaal Plan Energietransitie, waarbij een Energiecommissaris toeziet op de energietransitie waar de overheid een belangrijke taak in zal moeten hebben. 'Dit Nationaal Plan Energietransitie valt te vergelijken met het Deltaprogramma onder regie van de Deltacommissaris in het waterdomein.' Ook moet er ingezet worden op de circulaire economie van het recyclen van afval.</p>	<p>Volgens het CDA is het beter isoleren van gebouwen een van de meest effectieve manieren om de CO₂ uitstoot te reduceren. Er moet een ontwikkelingsbank voor Technologie, Innovatie en Duurzaamheid komen die ervoor zorgt dat er geld beschikbaar komt om dit bij alle woningen, gebouwen en bedrijven te realiseren voor 2035. Daarnaast moet de er gegroeid worden naar een circulaire economie waar afval tot grondstof wordt gemaakt. De wetenschap, afvalbranche en het bedrijfsleven moeten hierbij de handen ineenslaan. De partij wil fossiele brandstoffen niet reduceren. Daarom hoeven kolencentrales niet meteen dicht.</p>

c. Gaswinning in Groningen	De SGP vindt dat we zeker nog afhankelijk zijn van aardgas. Maar, de jaarlijkse gaswinning moet wel omlaag als de veiligheid dat vereist. Tevens vindt de SGP dat de inwoners van Groningen steun verdienen. Onder andere bij het versterken van huizen en schadecompensatie.	Als het gaat om de gaswinning in Groningen is de ChristenUnie duidelijk. Deze moet zo snel mogelijk verminderd worden en woningen moeten versterkt worden op kosten van de NAM. De geleden schade door de bevingen moet ruimhartig gecompenseerd worden volgens de ChristenUnie.	Nederland heeft geprofiteerd van de gaswinning in Groningen. Het CDA vindt dat daarom de geleden schade door de bevingen, die weer een direct gevolg zijn van de gaswinning, volledig vergoed wordt door de NAM en de overheid. Tevens is het CDA ervan overtuigd dat de hoeveelheid gas die gewonnen wordt, gereduceerd moet worden.
----------------------------	---	--	---

Immigratie en integratie

Diverse partijen spelen er in de campagne handig op in: het thema immigratie en integratie. Het is inmiddels een verkiezingsthema geworden waar rechts-populistische, maar ook andere partijen handig op inspelen. Waar de PVV geen enkele vluchteling meer een schuilplaats wil geven in ons land, wil een partij als GroenLinks betere opvang. Ook voor christelijke partijen zou hier een taak moeten liggen. In de Bijbel gaat het immers genoeg over liefde voor je naaste en hem ook opvangen als deze op de vlucht is. Maar hoe denken ze daar eigenlijk over? Hoe denken de partijen over (a) immigratie? En als vluchtelingen er eenmaal zijn, (b) hoe integreren ze dan?

	SGP (Staatkundige Gereformeerde Partij)	ChristenUnie	CDA (Christen Democraten Appèl)
a. Immigratie	De SGP vindt het een christelijke taak om mensen in nood op te vangen. 'Nederland is echter klein en dichtbevolkt. Er zijn dus grenzen aan de mogelijkheden om hier migranten op te vangen. Op dit moment hebben we bovendien de handen vol aan de integratie van	Net als het CDA en de SGP, vindt de ChristenUnie belangrijk om goed te kijken naar opvang in de regio. Daarnaast moet er op Europees niveau nagedacht worden over een systeem zodat de vluchtelingen goed verdeeld worden. Op nationaal niveau wil de	Op het gebied van immigratie is het CDA duidelijk; er moet internationaal meer gekeken worden naar opvang in de regio. Voor vluchtelingen, in bijzonder kinderen, die uit een oorlogssituatie komen, wil het CDA dat deze opgevangen worden.

	<p>degenen die hier al geruime tijd verblijven', aldus het verkiezingsprogramma. Dat komt tot uiting in beleid zoals het niet opvangen van economische vluchtelingen en kansarme migranten. Als deze zich al in ons land bevinden moeten ze teruggestuurd worden. Opvang in de regio is belangrijk en moet belangrijk blijven. De SGP vindt het belangrijk dat er streng wordt gekeken welke vluchtelingen binnenkomen.</p>	<p>ChristenUnie erop inzetten dat er meer kwetsbare vluchtelingen komen, zoals LHBT's (Lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders) en christenen. Deze moeten goed beschermd worden. Al met al staat de ChristenUnie open voor vluchtelingen, maar is er wel een bepaalde grens als de veiligheid van onze eigen burgers in het geding gebracht wordt.</p>	
b. Integratie	<p>De overheid moet actief toetsen of vluchtelingen weer terug kunnen gaan naar het land van herkomst. Om een vluchteling uit te zetten naar het land waar degene vandaan komt, moet dat land wel op de lijst van veilige landen komen. Deze lijst moet worden uitgebreid zodat de uitzetting naar veilige landen versneld wordt. Bij vluchtelingen die zich hier willen vestigen geldt: 'wie geen inburgeringscursus wil volgen krijgt geen uitkering.' Tevens moet de overheid alleen ruimte tot erkenning bieden voor christelijke en nationaal erkende feestdagen.</p>	<p>Als vluchtelingen hier aankomen, moeten ze zo snel mogelijk beginnen met taallessen en zijn ze ook verplicht om vrijwilligerswerk te doen. Procedures moeten zo kort mogelijk gehouden worden. In AZC's moet de veiligheid gehandhaafd kunnen worden en dus zullen asielzoekers die (kwetsbare) vluchtelingen intimideren naar een andere soberdere locatie worden gebracht. Ook moet er bij misdaden of ernstige vergrijpen daadkrachtiger worden aangepakt. Bij een</p>	<p>Oorlogsvluchtelingen krijgen in eerste instantie een ontheemdenstatus waardoor ze aan de ene kant de vrijheid hebben om zich te ontplooiën in de vorm van werk en een opleiding, maar aan de andere wordt er direct duidelijk gemaakt dat het verblijf hier tijdelijk is. Met of zonder ontheemdenstatus, de nadruk blijft liggen op de terugkeer naar het land om ook te helpen met wederopbouw, mits het veilig is. Als de terugkeer geen reële optie meer is, wordt er gekeken naar andere</p>

		onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 6 maanden wordt de verblijfsvergunning afgepakt.	mogelijkheden dan een ontheemdenstatus.
--	--	--	---

Buitenland

Nederland wordt ook wel het ‘kleine kikkerlandje’ genoemd. Toch is Nederland een welvarend, rijk land, zeker als je het vergelijkt met andere landen. Nederland is van oudsher ook een land met een imperialistische handelsmentaliteit. Het was die mentaliteit die Nederland dreef in de Gouden Eeuw naar handel met andere landen en veel koloniën. Toen was Nederland een van de sterkste landen ter wereld. Hoewel Nederland nu iets minder belangrijk is, wordt dat ‘kleine kikkerlandje’ in 2018 wel tijdelijk lid van de VN Veiligheidsraad. Daarom is voor de kabinetsperiode 2017-2021 het thema Buitenland zeker relevant. Hoe denkt men over (a) het buitenlandbeleid in het algemeen? Hoe gaat men om met (b) de positie van Israël op internationaal gebied? Israël is immers een hoofdfiguur in de Bijbel en belangrijk voor het christendom. En wat is (c) de rol van de Europese Unie in het beleid van de christelijke partijen?

	SGP (Staatkundige Gereformeerde Partij)	ChristenUnie	CDA (Christen Democraten Appèl)
a. Buitenlandbeleid in het algemeen	De SGP vindt de NAVO erg belangrijk als hoeksteen van ons veiligheidsbeleid. Desondanks moet er meer ingezet worden op betere samenwerking en moeten NAVO-landen het defensiebudget vergroten. Op het gebied van veiligheid moet er ook op Europees niveau beter worden samengewerkt zodat ‘(...) er een ring van stabiliteit ontstaat rond Europa.’ De SGP blijft de VN Veiligheidsraad	‘De ChristenUnie ziet de bescherming van mensenrechten als leidraad voor het optreden van Nederland in internationale instellingen als de VN, de Europese Unie, de OVSE en de Raad van Europa’, zo vertelt het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie. Daarom vindt de partij het ook belangrijk om de godsdienstvrijheid te bevorderen. Daarnaast vindt de ChristenUnie op internationaal gebied	Het CDA steunt de samenwerking binnen de Europese Unie en binnen de NAVO. Daarom vindt de partij dat Nederland op internationaal gebied zeker een rol moet spelen. ‘We blijven bereid om onze bijdrage te leveren aan de internationale rechtsorde, de mensenrechten en aan vrede, stabiliteit en ontwikkeling in andere delen van de wereld’, aldus het CDA. De krijgsmacht moet ook internationaal kunnen

	<p>erkennen als gezaghebbend orgaan omtrent militair ingrijpen. Ook acht de SGP het nodig om in bepaalde gevallen militaire missies uit te zenden buiten Nederland en/of Europa. Dit om ook de veiligheid te garanderen van Nederland. Ten slotte, christenvervolging is iets waar een partij als de SGP hard tegen strijdt: 'De regering dient erop toe te zien dat kerken en zendingsorganisaties wereldwijd veilig, en zo nodig beschermd, hun werk kunnen verrichten.'</p>	<p>dat migratie voorkomen moet worden. De partij zegt dat vluchtelingen welkom zijn in ons land, maar dat de oorzaak bestreden moet worden. Ook steunt de ChristenUnie nadrukkelijk de samenwerking met de NAVO. Daarom juist vindt de partij dat militaire missies in bepaalde gevallen nodig kunnen zijn. Daar moet Nederland dan ook aan meehelpen. Deze moeten dan wel deel uitmaken van een bepaalde strategie zodat vrede en veiligheid gewaarborgd worden. Daarbij moet dan ook vooral gelet worden op de opbouw van het land ná militair ingrijpen.</p>	<p>opereren. Men vindt een Europees leger niet van toepassing op de huidige samenleving van Europa. Ook wil het CDA meer internationaal gaan samenwerken. Dat bevordert namelijk de vrede en veiligheid aan beide kanten.</p>
<p>b. Positie van Israël</p>	<p>Voor de SGP staat het bestaansrecht van Israël voorop als verbondsvolk vanuit de Bijbel. Daarom is de SGP tegen het eenzijdig erkennen van de Palestijnse staat en voor het stimuleren van vredesbesprekingen aan beide zijden. De Nederlandse ambassade moet verplaatst worden</p>	<p>Ook voor de ChristenUnie is het uit bijbels oogpunt dat de partij het volk Israël wil steunen. Daarbij moet dan wel ingezet worden op rechtvaardige vrede en erkende grenzen. Dat kan zich vertalen in (lokale) verzoeningsprojecten of economische samenwerking. Toch vindt de ChristenUnie</p>	<p>De positie van Israël binnen het CDA is altijd een heikel punt geweest binnen de partij. Oud-premier Dries van Agt was een fel tegenstander van de staat Israël. Zijn opvolgers, zoals Balkenende en Verhagen, kozen een andere route. Zij waren positiever over Israël. Ongeveer een jaar geleden maakte het</p>

	<p>naar Jeruzalem en deze stad moet ook weer de hoofdstad worden van Israël. Toch moet er ook worden toegezien op humanitaire steun richting de Palestijnen, mits wel goed wordt toegezien op de geldstromen zodat er geen geld voor humanitaire hulp wordt gegeven wat daar niet daadwerkelijk aan besteedt wordt.</p>	<p>ook de positie van Palestijnen belangrijk. 'Israël is gehouden de bewegingsvrijheid voor de Palestijnse gebieden en het economische verkeer te bevorderen. Ook dient Israël de ruimte en vrijheden van christelijke Arabieren en Messias-belijdende Joden te waarborgen.'</p>	<p>CDA een ommekeer van pro-Israël naar een gematigdere visie op het conflict. Nu vindt het CDA dat de Palestijnse staat ook erkend moet worden, wat dan ook resulteert in een Palestijnse ambassade. Ook vindt de partij dat sancties richting Israël niet uitgesloten dienen te worden als het land zich niet aan de afspraken houdt.</p>
<p>c. Rol Europese Unie</p>	<p>Ondanks het feit dat de Europese Unie veel heeft bijgedragen aan de welvaart, veiligheid en vrede van ons land, moet de EU efficiënter en met minder macht hervormd worden. De SGP bedoeld daarmee dat de macht meer bij nationale overheden gaat liggen dan bij de Europese Unie. Daarom vindt de partij ook dat er minder geld moet gaan naar de EU.</p>	<p>'Europa worstelt met zichzelf en haar idealen', zo begint de ChristenUnie over dit onderwerp. De bedoeling waarmee de EU is opgericht, daar moet naar teruggekeerd worden. Men noemt dat een 'serieuze reset'. Een voorbeeld is dat er meer projectmatig moet worden samengewerkt.</p>	<p>De Europese Unie moet krachtiger en vitaler om goed te kunnen opereren. 'Veiligheid, klimaat, energie, vluchtelingenbeleid en economische stabiliteit zijn voor ons de belangrijkste taken van de Europese Unie', aldus het verkiezingsprogramma. Een krachtigere EU zorgt voor betere besluiten door de EU, zo vindt het CDA.</p>

Zorg en ouderen

Een van de belangrijkste taken voor de overheid is het beschermen van de zwakkeren. Dat betekent ook zorg voor de zieken. Daarnaast is zorg voor ouderen ook heel belangrijk voor de overheid om dat uit te voeren. Zeker ook weer vanuit het christelijk oogpunt van zorg voor de naaste. Hoe geven de christelijke partijen dat invulling aangaande (a) zorg? En hoe aangaande (b) de ouderen?

	SGP (Staatkundige Gereformeerde Partij)	ChristenUnie	CDA (Christen Democraten Appèl)
a. Zorg	<p>Als het gaat om de medische zorg wil de SGP dat het eigen risico verlaagd wordt en dat er ook een bepaalde keuzevrijheid is, waar je welke behandeling wilt. Ook wordt het basispakket niet beperkt. De partij wil ook dat mantelzorgers een vergoeding krijgen en niet gestraft, maar beloond worden. Op het gebied van langdurige zorg vindt de SGP dat het pgb (persoonsgebonden budget) versterkt moet worden. In het algemeen moet er ook meer geïnvesteerd worden in langdurige zorg. De partij vindt tevens dat er meer werkers aan het bed moeten komen. Daar moet geld voor beschikbaar komen.</p>	<p>Voor de ChristenUnie is de zorg belangrijk. 'De ChristenUnie vindt het belangrijk dat onze zorg toegankelijk en betaalbaar is, gebaseerd op solidariteit naar elkaar en volgende generaties.' Daarom vindt de partij dat de zorg onder andere dicht bij de mensen moet staan, pgb (persoonsgebonden budget) flexibel en toegankelijk moet zijn en het eigen risico moet fors verlaagd worden. Specialisten in de gezondheidszorg moeten per definitie in loondienst zijn. Op het gebied van thuiszorg moeten mantelwerkers een goede vergoeding krijgen.</p>	<p>'Zorg voor elkaar', het is een van de thema's van het CDA waar ze ook dit jaar weer mee inzetten. Dat resulteert zich onder andere in betere en betaalbare zorg, betere mantelzorg en betere langdurige zorg. Zo vindt de partij dat er minimaal twee zorgmedewerkers op een groep van acht personen moeten zorgen. Daarnaast acht het CDA het van belang als de marktwerking in de zorg bestreden wordt. Dat resulteert zich in een verbod op winstuitkeringen van ziekenhuizen, zorgverzekeringen en zorginstellingen. Ook moet het eigen risico verlaagd worden en worden de eigen bijdragen beperkt.</p>
b. Ouderen	<p>De SGP wil een goed pensioenstelsel waarbij iedereen een persoonlijke pensioenpot heeft. Maar de SGP heeft een vernieuwend idee: 'Er wordt niet langer herverdeeld tussen</p>	<p>De partij gunt iedereen een goed pensioen, ook de jongeren. De ChristenUnie wil een eerlijk en houdbaar pensioenstelsel voor iedereen en een einde aan de tweedeling tussen jong en oud.</p>	<p>Voor ouderen wil het CDA dat ze een rustige oude dag tegemoet gaan. Daarom komt de partij met enkele maatregelen. Ouderen met een klein pensioen moeten een tegemoetkoming</p>

	<p>generaties via de doorsneesystematiek. De generatie die hier wel de kosten voor heeft betaald, zonder aan de baten toegekomen te zijn, zal tegemoet gekomen moeten worden. De kosten van de overgang naar een nieuw stelsel moeten eerlijk gespreid worden over verschillende generaties.' Verder is de SGP voor de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd. Dit zorgt voor meer stabiliteit op de arbeidsmarkt.</p>	<p>Daarom is de partij voor een pensioenhervorming. Er komt een persoonlijk pensioenpotje, de verplichte deelname en collectieve risicodeling wil men behouden Gepensioneerden worden door deze veranderingen niet in hun koopkracht geraakt. De ChristenUnie vindt het goed dat de AOW-leeftijd omhoog is gegaan, aangezien de gezondheid van de oudere werkenden omhoog gaat en omdat Nederland vergrijst.</p>	<p>krijgen en het aanpakken van de eenzaamheid onder ouderen. De pensioengerechtigde leeftijd moet volgens de partij niet omlaag naar 65 omdat ouderen met hun ervaring inzicht kunnen doorgeven aan jongeren.</p>
--	---	--	--

Defensie

De defensie is essentieel bij het verdedigen van een land in oorlogstijd, maar ook bij het helpen bij internationale missies over de hele wereld. De afgelopen periode is er veel bezuinigd op de defensie. Zo werd er in de media verteld dat militairen bij oefeningen geen munitie kunnen gebruiken aangezien dat het budget overschrijdt. Hoe denken de christelijke partijen daarover? Moet het budget omhoog van defensie?

	SGP (Staatkundige Gereformeerde Partij)	ChristenUnie	CDA (Christen Democraten Appèl)
Budget defensie	De SGP acht het noodzakelijk om het budget van defensie te vergroten naar de NAVO-norm van 2%. Daarnaast moet er meer geld uitgegeven worden aan het	Voor het bestrijden van internationale instabiliteit wil de ChristenUnie 2 miljard euro per jaar extra uittrekken om de defensie te versterken. Dat komt neer op de	Net als de ChristenUnie en de SGP wil het CDA ook dat er meer geld wordt uitgegeven aan defensie. Dat moet ook naar die 2% van het BBP, de NAVO-norm. Als tussenstap wil het

	reservistenleger omdat dit essentieel is in de verdediging van ons land.	NAVO-norm van 2% van BBP. Nu staat dat nog op ongeveer 1,13%. Daarnaast moet er extra geld worden ingezet voor de zogenaamde maatschappelijk dienstplicht onder andere bij defensie.	CDA deze kabinetsperiode naar het Europees gemiddelde toewerken van 1,43%. Daarnaast moet er extra geld worden ingezet voor de zogenaamde maatschappelijk dienstplicht onder andere bij defensie.
--	--	--	---

Medische ethiek

Medische ethiek, wat kan wel en niet op medisch gebied? Bij de christelijke partijen is hier vaak discussie over geweest. Mogen we euthanasie of abortus toestaan? Deze dingen kenmerken wel het verschil tussen de christelijke partijen en de andere partijen. Maar gaan ze er wel echt goed mee om? Dat wordt bekeken vanuit de volgende gedachten: Hoe denken de partijen over (a) euthanasie? En hoe denken de partijen over (b) abortus?

	SGP (Staatkundige Gereformeerde Partij)	ChristenUnie	CDA (Christen Democraten Appèl)
a. Euthanasie	Omdat het leven een kostbaar geschenk van God is moeten mensen daar afblijven. Het liefst zou de partij willen dat de gehele euthanasiewet ingetrokken wordt, maar omdat dit niet realiseerbaar is, komt de partij met een aantal maatregelen: Uitbreiding van de euthanasiewet mag niet worden toegestaan, eenzaamheid moet beter worden	De ChristenUnie is geen voorstander van de huidige euthanasiewet. Deze wet zorgt er namelijk voor dat mensen euthanasie als enige uitweg en mogelijkheid zien. Dat is geen goede keuze volgens de partij. Er moet meer de focus gelegd worden op palliatieve zorg. Daarom moet het huidige wetsvoorstel waarbij de pil van Drion gelegaliseerd geen doorgang vinden. Voor	Het CDA is geen voorstander van het verruimen van de euthanasiewet. De wet biedt volgens de partij al voldoende ruimte. De partij schrijft in het programma: 'Actieve levensbeëindiging is een realiteit, maar mag geen normaliteit worden.' De partij zet daarom in voor alternatieven omtrent levenseinde. Mensen zijn vaak goed geïnformeerd over

	bestreden en er moet beter worden ingezet op palliatieve zorg.	de ChristenUnie is dit ook een breekpunt bij onderhandelingen over een kabinetsformatie.	levenseinde maar niet over alternatieven.
b. Abortus	Ook op het gebied van abortus moet de wet worden ingetrokken. Maar omdat dit voorlopig nog geen doorgang kan vinden, zal de SGP alles op alles zetten om de abortussen te verminderen. 'Elke abortus is er een teveel.' Zo wil de partij dat als er druk wordt uitgeoefend door de omgeving op een vrouw om een abortus te plegen, dat de omgeving dan strafbaar wordt. Ook moet er betere hulpverlening komen in plaats van die abortus. Tevens mag de NIP-test geen doorgang vinden. Die zou het aantal abortussen kunnen verhogen.	De partij vindt dat het maximaal aantal weken waarbij een abortus kan worden uitgevoerd moet worden teruggebracht. In ieder geval tot 18 weken. Uit onderzoek is gebleken dat ouders vaak met een depressie komen na de uitvoering van een abortus. Daarom vindt de ChristenUnie dit een heel belangrijk punt. Ook is het belangrijk dat tests als de 20-wekenecho en de NIP-test niet uitgevoerd mogen worden.	Het CDA beschermt het ongeboren leven. De partij wil het aantal abortussen zeker verminderen, maar steunt de Waz (Wet afbreking zwangerschap), die een abortus tot 25 weken mogelijk maakt. Met maatregelen zoals intensievere begeleiding, betere hulpverlening hoopt het CDA de abortussen drastisch te kunnen verlagen.

2. CGU, CHRISTEN GEREFORMEERDE UNIE?

Is een toekomstige fusie mogelijk tussen de ChristenUnie, SGP en CDA?

Concluderende eindvraag

De Nederlandse politiek is zwaar versplinterd. Op dit moment zitten er 18 fracties in de Tweede Kamer, een record. Dit illustreert het beeld van splinterpolitiek. Ook de christelijke politiek is verdeeld. Er zijn natuurlijk de al langer zittende politieke partijen SGP, CDA en ChristenUnie, maar in november 2013 kwam er een nieuwe partij op het toneel: 'Jezus Leeft!'. Deze partij, opgericht door evangelist Joop van Ooijen, heeft vooral als doel om te evangeliseren. Bij het tv-programma Jinek op 6 februari was Florens van der Spek te gast om zijn partij te presenteren. Nu is Jezus Leeft nog niet een grote speler in de christelijke politiek, maar blijkbaar is er toch behoefte aan een nieuwe christelijke partij uit evangelische hoek. Met al 3 partijen in de Kamer, is te stellen dat er gewoon veel partijen zijn met christelijke achtergrond. Dit is enerzijds positief, omdat er dan ook een christelijk geluid is in de Kamer, maar anderzijds negatief, omdat de christelijke politiek blijkbaar verdeeld is.

Desondanks zijn er steeds meer geluiden van blokvorming en vereniging te horen in de Kamer. Zo opperde Diederik Samson in oktober vorig jaar dat hij een fusie met de GroenLinks wel zou zien zitten. Is zo iets ook mogelijk met de christelijke partijen?

Standpunten

Om deze vraag te beantwoorden moet je eerst kijken naar de standpunten van de verschillende partijen. Komen ze inhoudelijk wel overeen? Op de verschillende onderzochte thema's kun je zien dat men in de hoofdlijn het wel met elkaar eens is. Maar op enkele principiële (ethische) thema's zijn er vaak accentverschillen. Zo keert het CDA zich minder tegen abortus en euthanasie terwijl dit voor de SGP en de ChristenUnie echt belangrijke standpunten zijn. Maar aan de andere kant zijn de ChristenUnie en het CDA weer heel erg voor godsdienstgelijkheid en acceptatie van de Islam terwijl de SGP hier weer anders over denkt. En op bijvoorbeeld het gebied van immigratie staat de ChristenUnie alleen. De SGP en het CDA zijn strenger op het asielbeleid dan de ChristenUnie. Ik zie u afvragen, dit zijn toch alleen maar accentverschillen? Maar dan komen we bij hetgeen wat de partijen écht scheidt maar ook weer bindt: de achterban.

Achterban: verdeeld of één?

Van oudsher heeft de SGP een traditionele, conservatieve, orthodoxe achterban. Een achterban die faliekant tegen het vrouwenkiesrecht was, een achterban die vocht tegen de morele vervuiling van de samenleving: bioscoop en moderne media, maar ook een achterban die bijna volledig bestond uit de reformatorische hoek. Is er dan wat aan het veranderen? Jazeker. Alsnog stemt een groot gedeelte van de reformatorische gelovigen op de SGP, maar de SGP is bij deze verkiezingen ook hard op weg om de niet-reformatorische kiezer te winnen. Zo heeft de lijsttrekker Van der Staaij veel contact gehad met opperrabbijn Jacobs, wat in de beginperiode van de partij ondenkbaar zou zijn, en etaleert de partij zich veel meer in moderne media. Dat illustreert het feit dat de achterban ook met de tijd meegaat en nu niet meer zou willen zien dat de SGP zich profileert tegen zaken als de bioscoop en moderne media. Ook is en was er veel discussie binnen de partij over het vrouwenstandpunt. Waar eerst het stemmen als vrouw niet mogelijk was vanwege de sociale druk en de taboe die erop lag, kwam enkele jaren geleden Lilian Janse als lijsttrekker van de SGP in Vlissingen op. Ook is het, mede door druk van de linksere achterban van de SGP (En ja, die hebben ze ook), mogelijk geworden om als vrouw op de lijst voor de Tweede Kamer te komen. Je kunt stellen, een veranderende achterban. Maar ook een verdeelde achterban. Kritische stukken in het RD van lezers (SGP-stemmers) die elkaar bekritisieren, confrontaties op bijeenkomsten van de partij: het hoort er allemaal bij. Hetzelfde geldt bij het CDA en de ChristenUnie waar bij beiden veel discussie is over dingen als het homohuwelijk en medische ethiek. Ook die achterbannen zijn verdeeld.

Samengaan?

En daarom lijkt het mij geen goed idee als die partijen samengaan. Als er onderling in de partijen al veel discussie is over bepaalde thema's, hoe moet dat als je met meer mensen en met nog meer meningen moet samengaan? Dat gaat nu eenmaal niet. Daar komt bij dat als dit zou gebeuren, een fusie tussen het CDA, SGP en de ChristenUnie, dan zou de invloed van de christelijke politiek waarschijnlijk alleen maar verminderen. Niet-christelijke kiezers waar alle christelijke partijen ook om vechten, zullen niet meer gaan stemmen op het christelijke blok. Wat wij, wat iedereen wilt, is dat de invloed van christelijke normen en waarden groter gaat worden. En daarom is de diversiteit geen reden tot teleurstelling over het versplinteren van de politiek, maar reden tot genoegen dat er keus is voor iedereen.